

9 Dane v podniku

Hlavné témy

- Základné pojmy používané v daňovej problematike.
- Funkcie a klasifikácia daní a ich účel.
- Daňová sústava na Slovensku.
- Podstatné fakty o priamych a nepriamych daniach.

Na svete najťažšia vec na pochopenie je daň z príjmov. (Albert Einstein)

Skúsenosti sú drahá škola. My platíme vždy draho za nové skúsenosti, pretože nepoužívame staré. (Gabriel Laub)

Daň za samostatné myslenie doteraz nie je len preto, že by to bol príjem pre štát zanedbateľný. (Gabriel Laub)

9.1 Hlavné daňové pojmy

Dane sa uplatňujú ako dôležitý ekonomický nástroj, prostredníctvom ktorého môže štát ovplyvňovať ekonomickej javy v spoločnosti. Taktôž dochádza k presunu finančných prostriedkov zo súkromného sektora do sektora verejného, čím sa znižujú jeho disponibilné zdroje. Vo všeobecnosti môžeme povedať, že existencia daní je spojená s existenciou štátu. Dane sú príjmovou položkou verejných rozpočtov, tiež tvoria zdroje financovania štátnych výdavkov. Daň je povinná a zároveň nedobrovoľná platba subjektov dane, predpisovaná a vyberaná na základe legislatívnych nariem štátu – daňových zákonov.

Daň je podľa právnych predpisov povinná platba fyzických alebo právnických osôb, ktorá je vynútiteľná, nenávratná, spravidla neúcelová, zákonom určená a pravidelne sa opakujúca, a ktorú vyberá štát a orgány miestnej samosprávy v prospech verejných rozpočtov a účelových fondov na úhradu verejných výdavkov vo vopred určenej výške a s presne určeným termínom splatnosti.

Medzi základné daňové pojmy patria tieto:

- **subjekt dane** – fyzická alebo právnická osoba, ktorá je povinná platiť daň,
- **objekt dane (predmet dane)** – je to, z čoho sa určitá daň vyrubuje (napr. príjem, zisk, majetok),
- **základ dane** – hodnota, z ktorej sa vypočíta daňová povinnosť,
- **sadzba dane** – nástroj, prostredníctvom ktorého sa z daňového základu vypočíta výška dane, môže byť určená pevnou sumou (daň z nehnuteľností), percentuálne DPH, alebo kombináciou pevnej sumy a percenta (daň z cigariet),
- **daňová sústava** – je legislatívne podložený systém daní platných v určitom období a na určitom mieste,
- **doplnkové prvky daňovej techniky** – špecifické náležitosti daňových zákonov, ktorých forma, rozsah a spôsob závisia od konkrétnej dane,
- **nezdaniteľné minimum** – časť daňového základu, ktorá nepodlieha zdaneniu a upravuje sa automaticky podľa výšky životného minima,

9 Dane v podniku

- **pripočitatelné položky** – náklady, o ktorých podnik účtuje, ale nie sú daňovo uznané, a preto zvyšujú základ dane. Napr. pri dani z príjmu právnických osôb: reprezentačné (účet 513), poskytnuté dary (účet 543), ostatné pokuty a penále (účet 545),
- **odpočitatelné položky** – ekonomicke nástroje sociálneho, ekologického iného charakteru,
- **oslobodenie od dane, daňové úľavy** – nástroje daňovej politiky zamerané na znižovanie základu dane.

Predpis a výber daní sa uskutočňuje podľa druhu dane, daňovým priznaním, daňovým výmerom, daň vyberaná zrážkou. Dôležitá je aj daňová registrácia, ktorú sme už opisovali v kap. 2, pri registrácii podnikateľov na jednotlivé druhy daní.

Správou daní rozumieme súhrn činností, ktoré predstavujú:

- určovanie preddavkov daní na daňovú povinnosť počas roka,
- vyrubovanie daní po skončení daňového roka,
- vymáhanie daní,
- účtovanie daní,
- overovanie podkladov daňových subjektov,
- vyhľadávacia činnosť za účelom zistenia ostatných daňových subjektov,
- zamedzovanie daňovým únikom.

Problematika daní a daňovej sústavy úzko súvisí s príjmovou časťou štátneho rozpočtu. **Štátny rozpočet** je centralizovaný fond peňažných prostriedkov v rukách štátu. [1] Z účtovného hľadiska predstavuje štátny rozpočet bilanciu príjmov a výdavkov. Na strane príjmov sa zachytávajú jednotlivé druhy príjmov, ktoré plynú do štátneho rozpočtu z rôznych zdrojov a výdavkami štátneho rozpočtu sa zabezpečujú úlohy štátu v rôznych oblastiach.

V jednotlivých oblastiach príjmov a výdavkov štátneho rozpočtu rozoznávame tieto nástroje:

OBLAST PRÍJMOV	OBLAST VÝDAVKOV
– sústava daní	– financovanie nevýrobnej sféry
– colné nástroje	– dotácie do výrobnej sféry
– správne, súdne a miestne poplatky	– financovanie verejných prác
– štátne dlhopisy a obligácie	– splácanie štátnych dlhov

9.2 Daňové zásady, funkcie a klasifikácia daní

Miera daňovej začaženosťi daňových subjektov v SR sa prispôsobuje miere bežnej začaženosťi vo vyspelých krajinách. Zároveň je snaha podporiť rozvoj malých a stredných podnikateľov a tvorbu nových príležitostí vo všetkých regiónoch postihnutých vysokou nezamestnanosťou. Tako je potrebné zároveň rešpektovať a podporovať proces otvárania sa našej ekonomiky zahraničnému kapitálu a konkurencii. Cieľom ostatnej daňovej reformy bolo predovšetkým vytvoriť rovnaké podmienky pre všetky podnikateľské subjekty, aby sa zjednotili pravidlá zdaňovania, eliminovali sa neopodstatnené diferenciácie a aby sa dosiahol princíp daňovej spravodlivosti. Tako bolo potrebné aj zabezpečiť na druhej strane realizáciu cieľov vyplývajúcich z makroekonomickej regulácie [2]. V konečnom dôsledku išlo o zjednodušenie a sprehľadnenie daňového systému a zníženie administratívnej náročnosti a daňovej agendy. Tieto zmeny vychádzajú z dodržiavania týchto základných daňových zásad:

Zásada spravodlivosti, proporcionality – je zabezpečená rovnou daňovou sadzbou vo výške 19 %.

Zásada neutrálnosti – dane by mali platiť všeobecne pre všetkých, bez množstva výnimiek a oslobodení.

Zásada vylúčenia duplicity zdanenia – príjem, dôchodok alebo majetok má byť zdaňovaný len raz, a to v momente, kedy dochádza k jeho tvorbe alebo spotrebe.

Zásada jednoznačnosti a jednoduchosti – každý daňovník by mal byť informovaný z čoho a v akej výške má platiť daň, spôsob výpočtu výberu daní by mal byť jednoduchý.

Zásada účinnosti – dane by mali viest' daňovníka k tomu, aby ich zaplatil, nemali by ho motivovať k daňovým únikom.

Dane plnia najmä tieto funkcie:

- **alokačnú funkciu** – súvisí s procesom zabezpečovania verejných statkov,
- **distribučnú funkciu** – je spojená so znovurozdeľovaním časti hrubého domáceho produktu,
- **stabilizačnú funkciu** – predstavuje ovplyvňovanie makroekonomickejho vývoja ekonomiky.

Dane možno klasifikovať podľa rôznych hľadísk:

podľa spôsobu predpisu subjektu dane:

- priama daň,
- nepriama daň,

podľa daňovej techniky:

- riadna daň,
- mimoriadna daň ,

podľa spôsobu vyberania:

- pravidelná daň,
- nepravidelná daň,

podľa oprávneného subjektu dane:

- štátnej,
- miestnej,

podľa určenia dane:

- všeobecná daň,
- účelová daň,

podľa spôsobu výpočtu dane:

- progresívna daň,
- regresívna daň,
- rovná daň,
- daň z hlavy.

9.3 Sústava daní v SR

Daňová sústava sa stále vyvíja a závisí aj od politicko-ekonomickejch rozhodnutí. K 1. 1. 2004 boli zrušené daň z darovania a daň z dedičstva, k 1. 1. 2005 daň z prevodu a prechodu nehnuteľností. Daňovú sústavu v SR tvoria štátne a miestne dane.

Štátne dane sú dane, ktoré môže ukladať orgán štátnej správy, výnosy z nich sú príjmami štátneho rozpočtu.

Priame dane sú dane, ktorých platiteľ je jednoznačne známy, platia ich daňovníci z príjmu alebo z majetku. Priame štátne dane sú:

- daň z príjmov právnických osôb,
- daň z príjmov fyzických osôb (záväzok podnikateľského subjektu voči daňovému úradu za platiteľa, t. j. za zamestnanca, družstevníka a pracujúcich spoločníkov, ktorým túto daň zráža z príjmu).

Nepriame dane nemajú presne známeho platiteľa dane, platia ich koneční spotrebiteľia v cene výrobkov a služieb prostredníctvom predajcov. Zahŕňajú daň z pridanej hodnoty a spotrebné dane. Podľa svojho dosahu sa nepriame dane členia na:

- **univerzálne dane:**
  - daň z pridanej hodnoty
- **selektívne dane**
  - spotrebna daň z minerálneho oleja,
  - spotrebna daň z vína,
  - spotrebna daň z piva,
  - spotrebna daň z liehu,
  - spotrebna daň z tabakových výrobkov,
  - spotrebna daň z elektriny, uhlia a zemného plynu.

Miestne dane sú dane, ktoré môže ukladať obec alebo vyšší územný celok a zároveň je aj príjemcom výnosu z týchto daní. Sú to priame dane a zahŕňajú:

- daň z nehnuteľností (do 31.12.2004 to bola štátна daň), zahŕňa:
  - daň z pozemkov,
  - daň zo stavieb,
  - daň z bytov,
- daň za psa,
- daň za užívanie verejného priestranstva,
- daň za ubytovanie,
- daň za predajné automaty,
- daň za nevýherné hracie prístroje,
- daň za vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta,
- daň z motorových vozidiel (nahradila od 1.1.2005 štátnu cestnú daň a môže ju ukladať vyšší územný celok),
- daň za jadrové zariadenie.

9.4 Najdôležitejšie dane v podniku

9.4.1 Daň z príjmov fyzických osôb

Predmetom dane sú tieto skupiny príjmov:

- príjmy zo závislej činnosti a funkčné pôžitky (príjmy z pracovno-právneho vzťahu, príjmy za prácu členov družstiev),
- príjmy z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti (príjmy zo živnosti),
- príjmy z kapitálového majetku (úroky, výnosy z cenných papierov),
- príjmy z prenájmu,
- ostatné príjmy (výhry v lotériách).

Rozlišujú sa dve kategórie daňovníkov:

1. daňoví nerezidenti – osoby, ktoré nemajú trvalé bydlisko na území SR a nezdržiavajú sa tu aspoň 183 dní v roku,

– tieto osoby sa zdaňujú len z príjmov na území SR, majú obmedzenú daňovú povinnosť,

2. daňoví rezidenti – osoby, ktoré majú na území SR trvalý pobyt, alebo sa tu zdržiavajú dlhšie ako 183 dní v roku,

– tieto osoby sa zdaňujú z príjmov na území SR aj z príjmov dosiahnutých v zahraničí.

Základ dane – vo všeobecnosti je to suma, o ktorú príjmy presahujú výdavky preukázateľne vynaložené na dosiahnutie, zabezpečenie a udržiavanie príjmov. Ak má daňovník dva alebo viac druhov príjmov je základom dane súčet čiastkových základov dane. Takto vypočítaný základ dane sa musí upraviť o nezdaniteľnú časť na mesiac. Vypočítaná daň sa upravuje o daňový bonus vo výške 19,32 € na každé využívane dieťa v domácnosti daňovníka.

Sadzba dane z príjmov je 19 % zo základu dane zniženého o daňovú stratu a o nezdaniteľné časti základu dane.

Príjmy, ktoré nie sú predmetom dane sú uvedené v § 3, ods.(2) zákona o dani z príjmov [5], napr. podiel na zisku (dividenda) obchodnej spoločnosti alebo družstva určený na rozdelenie osobám s podielmi na ich základnom imaní alebo členom ich štatutárneho a dozorného orgánu alebo úver a pôžička.

Príjmy osloboodené od dane sú uvedené v § 9 zákona o dani z príjmov [5], napr. príjem z predaja bytu alebo bytového domu s najviac 2 bytmi vrátane súvisiacich pozemkov, ak v ňom mal predávajúci trvalý pobyt najmenej 2 roky bezprostredne pred predajom, výhry v lotériach a iných podobných hrách prevádzkovaných na základe povolenia podľa osobitných predpisov alebo prijaté ceny alebo výhry z reklamnej, športovej alebo verejnej súťaže v hodnote nižšej ako 165,97 € (5000 Sk).

Zdaňovacie obdobie je kalendárny rok.

Daňové priznanie je povinný podať daňovník na miestne príslušný daňový úrad (DÚ) do 31. marca za predchádzajúci kalendárny rok. Daňovník, ktorý má príjmy len od jedného platiteľa dane, nie je povinný podať daňové priznanie, ak o to požiada svojho zamestnávateľa do 25. februára.

Ak daňovníka vyzve DÚ na podanie daňového priznania, je povinný ho podať do troch mesiacov od uplynutia zdaňovacieho obdobia na DÚ podľa miesta trvalého pobytu. DÚ môže lehotu na podanie daňového priznania predĺžiť o tri mesiace, daňovník však musí o predĺženie požiadať, a to najneskôr do 15 dní pred uplynutím lehoty na podanie daňového priznania (15 dní pred 31. marcom.). Ak má daňovník príjmy zo zahraničia, táto lehota sa môže predĺžiť až o 6 mesiacov.

Daňovník môže podať **opravné daňové priznanie** (do 31. marca), ktorým sa ruší prvýkrát podané priznanie. Ak daňový subjekt zistí, že podané daňové priznanie je nesprávne alebo neúplné a dôsledkom jeho opravy bude zvýšenie dane alebo zníženie nadmerného odpočtu, je **povinný podať správcovi dane dodatočné daňové priznanie** do konca mesiaca nasledujúceho po tomto zistení a uviesť obdobie, ktorého sa dodatočné daňové priznanie týka. To isté môže urobiť, ak zistí, že jeho daňová povinnosť má byť nižšia, ako uviedol v daňovom priznaní, najneskôr však do štyroch rokov od konca roka, ktorého sa zistený rozdiel týka.

Nezdaniteľné časti základu dane si môže daňovník uplatniť podľa §11 zákona [5] takto (čím si zníži základ dane):

9 Dane v podniku

- nezdaniteľná časť základu dane na daňovníka (max. 22,5-násobok životného minima, v r. 2010: 4166,78 €),
- nezdaniteľná časť základu dane na manželku daňovníka, ktorá žije v jeho domácnosti a nemá vlastný príjem (max. 22,5-násobok životného minima, v r. 2010: 4166,78 €),
- príspevky na doplnkové dôchodkové sporenie zaplatené v zdaňovacom období (max. do výšky 398,33 €),
- finančné prostriedky na účelové sporenie zaplatené v zdaňovacom období (max. do výšky 398,33 €),
- poistné na životné poistenie zaplatené v zdaňovacom období (max. do výšky 398,33 €).

Základ dane možno mesačne znížiť len o nezdaniteľnú časť, ktorá pripadá na daňovníka. Základ dane daňovníka sa neznížuje o odpočítateľné položky na daňovníka, ak je tento poberateľom:

- starobného dôchodku,
- starobného dôchodkového sporenia,
- výsluhového dôchodku,
- ak mu bol dôchodok priznaný späťne k začiatku zdaňovacieho obdobia,
- dôchodku zo zahraničia z povinného poistenia rovnakého druhu.

Priklad : VÝPOČET DANE Z PRÍJMU ZAMESTNANCA: znížený základ dane x daňová sadzba

Odvody zamestnanca do poist'ovni: Spolu:13,4 %

Starobné poistenie: 4,0 %

Nemocenské poistenie: 1,4 %

Invalidné poistenie: 3,0 %

Zdravotné poistenie: 4,0 %

Poistenie v nezamestnanosti: 1,0 %

TARIFNÁ MZDA – je to mesačná mzda, ktorú má zamestnanec uvedenú v pracovnej zmluve

HRUBÁ MZDA = príjem v danom mesiaci

– odvody do poist'ovni

ČIASKOVÝ ZÁKLAD DANE = zdaniteľná mzda po odpočítaní odvodov

- NEZDANITEĽNÁ ČASŤ – je časť mzdy, ktorá je osloboodená od dane (max. ročne 22,5 násobok životného minima, v roku 2010 je to 347,23 € na mesiac)
  - ZÁKLAD DANE = suma, z ktorej sa počíta 19 % daň z príjmu
  - VÝPOČÍTANÝ PREDDAVOK DANE – daň, ktorú má občan zaplatiť za daný mesiac
-

ČISTÁ MZDA – mzda po zaplatení dane a odvodov

+ DAŇOVÝ BONUS NA DETI – suma stanovená v §33 v [5].

Ostatné pojmy z výplatnej pásky :

CENA PRÁCE – vyjadruje kol'ko stojí zamestnanec firmu, je to súčet hrubej mzdy a odvodu, ktorý platí zamestnávateľ

ZDANITEĽNÝ ZÁKLAD – časť mzdy, ktorá podlieha dani

VYMERIAVACÍ ZÁKLAD – suma, z ktorej sa počítajú sociálne odvody

POISTENIE – sú to povinné odvody, ktoré platí zamestnanec do sociálnej a zdravotnej poist'ovne.

Príklad na výpočet dane z príjmu FO a mzdy:

Pracovník má hrubú mzdu	800,0 €
Odvody do fondov (13,4 %)	107,2 €
Čiastkový základ dane	692,8 €
Nezdaniteľná časť	335,47 €
Základ dane	357,33 €
Daň 19%	67,90 €
Čistá mzda	624,9 €
Cena práce	1 081,68 €

9.4.2 Daň z príjmov právnických osôb

Daňové subjekty dane môžu byť:

- daňoví nerezidenti** – právnické osoby, ktoré boli zriadené na podnikanie a vykonávajú podnikateľskú činnosť, ale nemajú na území SR sídlo, majú obmedzenú daňovú povinnosť,
- daňoví rezidenti** – právnické osoby, ktoré podnikajú ale vykonávajú určitú podnikateľskú činnosť, majú príjmy zo zdrojov na území SR, prípadne aj zo zahraničia, majú neobmedzenú daňovú povinnosť.

Základ dane u daňovníka účtujúceho v sústave podvojného účtovníctva je výsledok hospodárenia podniku – rozdiel medzi konečnými stavmi účtov výnosov nákladov a účtov výnosov, ktorý sa upraví o sumy pripočítateľných a odpočítateľných položiek.

Sadzba dane – 19 % zo základu dane zníženého o daňovú stratu.

Zdaňovacie obdobie môže byť kalendárny rok alebo hospodársky rok, ktorý si podnik zvolil (obdobie 12 za sebou nasledujúcich kalendárnych mesiacov, ktoré nie je kalendárny rok), § 41 [5].

Príjmy, ktoré nie sú predmetom dane sú uvedené v § 12, ods. (7) zákona o dani z príjmov [5], napr. príjem z podielu zaplatenej dane od iného daňovníka (§ 50), podiel na zisku (dividenda) obchodnej spoločnosti vyplatený právnickej osobe alebo príjem získaný darovaním alebo dedením.

Príjmy oslobodené od dane sú uvedené v § 13 zákona o dani z príjmov [5], napr. príjmy obcí a VÚC z predaja a prenájmu svojho majetku alebo členské príspevky prijaté záujmovými združeniami právnických osôb, profesijnými komorami, občianskymi združeniami vrátane odborových organizácií, politickými stranami a hnutiami.

Ak podnikateľ nevie alebo nechce preukázať svoje výdavky na podnikanie skutočnými dokladmi (sú dané % z príjmov podnikateľa), môže si uplatniť paušálne výdavky. **Paušálne výdavky** sú také výdavky na podnikanie, ktoré si podnikateľ uplatňuje určitým percentom zo svojich príjmov.

Sadzby paušálnych výdavkov sú:

- 40 % z príjmov, ak ide o rôzne druhy príjmov uvedených v §6 v [5],
- 60 % z príjmov, ak ide iba o príjmy z remeselnej živnosti.

Predpoklady použitia paušálnych výdavkov:

1. paušálne výdavky môže používať iba podnikateľ, ktorý nie je platiteľom DPH,
2. zahŕňa všetky výdavky okrem zdravotného poistenia,
3. môže ich využívať iba ten podnikateľ, ktorý má príjmy z §6, ods.1, 2 alebo 3 v [5].

Skutočné výdavky na podnikanie sa delia na:

Výdavky daňovo uznané v plnej výške:

- výdavky na pracovné a sociálne podmienky, ako aj starostlivosť o zdravie zamestnancov,
- materiálové náklady,
- výdavky na pracovné cesty zamestnancov a podnikateľa,
- výdavky na reklamu vynaložené za účelom reprezentácie podnikateľskej činnosti,
- výdavky na pohonné látky podľa cien platných v čase ich nákupu a prepočítané podľa spotreby uvedenej v technickom preukaze,
- odpisy hmotného a nehmotného majetku,
- poistné a príspevky hradené verejnou obchodnou spoločnosťou za spoločníkov a komanditnou spoločnosťou za komplementárov.

Výdavky daňovo uznané v limitovanej výške:

- odvod za neplnenie povinného podielu zamestnávania občanov so zmenenou pracovnou schopnosťou a tazším zdravotným postihom,
- povinný prídel do sociálneho fondu.

Výdavky daňovo uznané až po ich zaplatení:

- zmluvné pokuty, úroky z omeškania a poplatky z omeškania,
- sprostredkovateľské provízie,
- nájomné hradené FO.

Daňovo neuznané výdavky

- sankcie,
- neefektívne vynaložené výdavky.

Odpočet straty

Stratu, ktorú dosiahne podnikateľ v sledovanom roku je povinný umoríť ziskom z ostatných činností v danom období. V prípade, že sa podnikateľovi dosiahnutú stratu nepodarí umoríť v sledovanom roku, môže ju umorovať v nasledujúcich piatich rokoch. Daňovú stratu si podnikateľ môže odpočítať rovnomerne alebo nerovnomerne, v závislosti od výšky vykázaného základu dane. Pokial' sa mu nepodarí stratu v priebehu 5 rokov umoríť, nárok na odpočet daňovej straty mu zaniká.

Platenie dane z príjmov a súvisiace oznamovacie povinnosti PO

Podniky, zaregistrované ako platelia dane, sú povinné platiť preddavky na daň:

- štvrtročne (do konca príslušného kalendárneho štvrtroka) vo výške $\frac{1}{4}$ poslednej znácej daňovej povinnosti, ak ich posledná známa daňová povinnosť presiahla sumu **1659,70 € a nedosiahla 16 596,96 €**,
- mesačne (do konca príslušného mesiaca) vo výške $1/12$ poslednej znácej daňovej povinnosti, ak ich posledná známa daňová povinnosť presiahla sumu **16 596,96 €**.

Ak sa daň za predchádzajúce zdaňovacie obdobie týkala iba časti zdaňovacieho obdobia, je daňovník povinný pri platení preddavkov na daň povinný dopočítať túto daňovú povinnosť na celoročnú a preddavky na daň odvádzat' z celoročnej daňovej povinnosti

- štvrtročne alebo mesačne, v závislosti od výšky dopočítanej celoročnej daňovej povinnosti,
- dopočet daňovej povinnosti na celoročnú sa vykoná takým spôsobom, že sa daň za časť predchádzajúceho zdaňovacieho obdobia vydeli počtom mesiacov odo dňa vzniku daňovníka do konca tohto zdaňovacieho obdobia a vynásobí sa 12.

Ak daňovník existoval v predchádzajúcim zdaňovacom období menej ako 3 mesiace, platí preddavky na daň na základe predpokladanej dane, ktorej výšku je povinný nahlásiť do konca 3. mesiaca zdaňovacieho obdobia, na ktoré sú platené preddavky, pričom preddavky za toto obdobie sú splatné v termíne, v ktorom je povinný nahlásiť predpokladanú daň.

Do 30 dní po lehotе na podanie daňového priznania vyrovnat' rozdiel vzniknutý na zaplatených preddavkoch od začiatku zdaňovacieho obdobia, ak zaplatené preddavky do lehoty na podanie daňového priznania sú nižšie ako vyplývajú z výpočtu podľa daňového priznania, v ktorom je uvedená daň za predchádzajúce zdaňovacie obdobie.

Zaplatiť daň vo výške 19 % zo základu dane zníženého o daňovú stratu do 3 mesiacov po uplynutí zdaňovacieho obdobia (do 31. marca).

Do 30 dní po uplynutí kalendárneho roka označiť správcovi dane vykonané platby nad 3319,39 € (100 000 Sk) fyzickým osobám (z podnikateľskej alebo inej zárobkovej činnosti alebo z prenájmu), pokiaľ z týchto platieb nezrážajú daň.

Do 31. marca označiť miestne príslušnému správcovi dane vyplatený, poukázany alebo pripísaný úrokový príjem fyzickej osobe, ktorá je daňovníkom členského štátu EÚ, závislého územia uvedeného v prílohe 2 alebo územia tretieho štátu uvedeného v prílohe 3 zákona č. 511/1992 Z.z.. a ktorá je konečným príjemcom tohto príjmu, sumu tohto príjmu za predchádzajúci kalendárny rok.

9.4.3 Daň z pridanej hodnoty

Daň z pridanej hodnoty (DPH) je osobitný druh dane, pri ktorej poplatníkom je spotrebiteľ, platiteľom dane je však podnikateľský subjekt. Za zásadnú treba považovať skutočnosť, že daň sa nedotýka ekonomiky podniku, t. j. jeho nákladov a výnosov a zisku. Predstavuje pohľadávku alebo záväzok voči daňovému úradu, a preto sa označuje ako podnikovo neutrálna.

Na každom stupni sa zdaňuje hodnota, ktorá v dôsledku činnosti podniku vo vzťahu k inému výkonu pribudla - v podstate vo forme mzdových a finančných nákladov, odpisov hmotného a nehmotného majetku a zisku v porovnaní s predchádzajúcim stupňom. To značí, že z hľadiska administratívnej náročnosti celú ľarchu nesie podnik.

Predmetom dane je:

- a) dodanie tovaru za protihodnotu v tuzemsku uskutočnené zdaniteľnou osobou,
- b) dodanie služby za protihodnotu v tuzemsku uskutočnené zdaniteľnou osobou,
- c) nadobudnutie tovaru za protihodnotu v tuzemsku z iného členského štátu Európskych spoločenstiev,
- d) dovoz tovaru do tuzemska.

Základná sadzba DPH na tovary a služby je 19 % zo základu dane. Na knihy, hudobniny, farmaceutické výrobky a zdravotnícke pomôcky sa uplatňuje znížená sadzba dane 10 % zo základu dane.

Platiteľom dane je podnikateľský subjekt, ktorý má povinnosť zaregistrovať sa ako platiteľ DPH (podkapitola 2.3.8.2). Povinnosť registrácie je odvodená od výšky obratu podnikateľského subjektu za 12 bezprostredne za sebou nasledujúcich kalendárnych mesiacov. Ak dosiahne 49 790 €, vznikne subjektu povinnosť registrácie na DPH. Ostatné podnikateľské subjekty môžu byť dobrovoľnými platiteľmi DPH alebo neplatiteľmi DPH. Po novom zákone stanovuje podmienky, ako sa určí platiteľ pri **dodaní služby z jedného štátu EÚ do iného štátu EÚ**. Vo väčšine prípadov prechádza povinnosť zaplatiť DPH na príjemcu služby.

Na DÚ sa musí od 1. 1. 2010 registrovať každá zdaniteľná osoba – teda podnik – neplatiteľ DPH, ak:

- plánuje kúpiť službu z členskej krajiny EÚ a ide o službu, keď daňová povinnosť prechádza na príjemcu služby
- plánuje dodat službu do inej členskej krajiny EÚ a daňová povinnosť prechádza na príjemcu služby.

Táto povinnosť sa týka každej takejto transakcie, **bez ohľadu na výšku obratu**.

Takto registrovaná firma sa však **nestáva platiteľom DPH**, t. j. že si nemôže odpočítať DPH si od svojej daňovej povinnosti, ako by si mohla v prípade, ak by platiteľom bola. Tomuto však môže predísť, ak sa zaregistruje ako **dobrovoľný platiteľ DPH**.

Zdaňovacie obdobie platiteľa DPH je kalendárny mesiac alebo kalendárny štvrt'rok.

Vlastná daňová povinnosť platiteľa DPH sa zistuje na základe jeho účtovníctva. Predstavuje rozdiel medzi DPH na výstupe a DPH na vstupe za podnik. Záväzok voči daňovému úradu za vykonané a zaúčtované zdaniteľné plnenie, ktorým je poskytnutie alebo odovzdanie služby alebo tovaru sa označuje ako **DPH na výstupe**. Pohladávka voči daňovému úradu za prijaté a zaúčtované zdaniteľné plnenia, ktorým je prijatie služby alebo tovaru sa označuje ako **DPH na vstupe**. Daňovník ju zistuje v daňovom priznaní DPH

Oslobodené od dane sú: poštové služby, zdravotná starostlivosť, služby sociálnej pomoci, výchovné a vzdelávacie služby, služby súvisiace so športom alebo telesnou výchovou, kultúrne služby, zhromažďovanie finančných prostriedkov, služby verejnoprávnej televízie a verejnoprávneho rozhlasu, poistovacie služby, dodanie a nájom nehnuteľností, finančné služby, predaj poštových cenín a kolkov a prevádzkovanie lotérií a iných podobných hier (§ 28 až § 41 v [6]), vývoz tovaru a služieb (§ 47 v [6]), a ďalšie zdaniteľné plnenia za podmienok uvedených v zákone o DPH.

Platenie preddavkov na DPH

Podľa výšky obratu, ktorý dosiahol platiteľ dane za predchádzajúci kalendárny rok je povinný platiť preddavky (§ 77 v [6]):

- **mesačne** – ak dosiahol za predchádzajúci kalendárny rok obrat **331 939,19 €** (10 mil. Sk) a viac,
- **štvrt'ročne** – ak dosiahol za predchádzajúci kalendárny rok obrat nižší ako **331 939,19 €** (10 mil. Sk).

Platiteľ je povinný do 25 dní po skončení zdaňovacieho obdobia podať daňové priznanie a v tej istej lehote zaplatiť DPH (rozdiel celkovej výšky dane a celkovej výšky odpočitateľnej dane).

Podať daňové priznanie a zaplatiť daň je povinná neregistrovaná osoba pri nadobudnutí nového dopravného prostriedku, a to do 7 dní od jeho nadobudnutia.

Platiteľ, ktorý v kalendárnom štvrtroku dodal tovar z tuzemska do iného členského štátu oslobodený od dane osobe, ktorá je identifikovaná pre daň v inom členskom štáte, platiteľ dane, ktorý je prvým odberateľom pri trojstrannom obchode a taktiež platiteľ dane, ktorý premiestnil tovar do iného členského štátu na účely svojho podnikania, je povinný podať súhrnný výkaz do 25 dní po skončení kalendárneho štvrtroka.

Nadmerný odpočet je situácia, keď je výška DPH na výstupe nižšia ako výška DPH na vstupe za zdaňovacie obdobie (§ 76 v [6]). Platiteľ dane je povinný nadmerný odpočet odpočítať od svojej vlastnej daňovej povinnosti v nasledujúcim zdaňovacom období. Ak to nemôže vykonať, DÚ mu vráti neodpočítaný nadmerný odpočet alebo jeho neodpočítanú časť do 30 dní od podania daňového priznania. DÚ zvyčajne v lehote na vrátenie nadmerného odpočtu začne kontrolu oprávnenosti nároku na vrátenie nadmerného odpočtu. Vtedy DÚ vráti nadmerný odpočet v lehote 10 dní od skončenia daňovej kontroly.

Neplatitelia DPH hoci nakupujú výkony od iných podnikateľov s DPH, **nemajú nárok účtovať DPH svojim odberateľom pri predaji**. DPH sa u nich zahŕňa do ceny nakúpeného majetku alebo výkonu.

Súhrnný výkaz DPH (§ 80) podáva od 1.1.2010 elektronickými prostriedkami vo formáte tlačív predpísaného MF SR za obdobie kalendárneho štvrtroka/mesiaca do 20 dní po jeho skončení, platiteľ:

- ktorý v kalendárnom štvrtroku dodal tovar oslobodený od dane z tuzemska do iného členského štátu osobe, ktorá je identifikovaná pre daň v inom členskom štáte,
- ktorý je prvým odberateľom pri trojstrannom obchode,
- ktorý premiestnil tovar do iného členského štátu na účely svojho podnikania.

Platiteľ môže podať súhrnný výkaz za kalendárny štvrtrok, ak hodnota tovarov dodaných/premiestnených z tuzemska do iného členského štátu EÚ nepresiahla v príslušnom kalendárnom štvrtroku a súčasne v predchádzajúcich štyroch kalendárnych štvrtrokoch hodnotu 100 000 €. Ak hodnota týchto tovarov prekročila túto hranicu, je povinný podávať súhrnný výkaz mesačne.

Spotrebne dane - predstavujú záväzok voči daňovému úradu za vybrané výrobky a tovary: - lieh, víno, pivo, tabak a tabakové výrobky, minerálne oleje (uhl'ovodíkové palivá a mazivá), elektrina, uhlie a zemný plyn ktoré vyrábajú alebo dovážajú podnikateľské subjekty.

Spotrebna daň sa započítava do daňového základu na výpočet DPH príslušného výrobku.

9.4.4 Miestne dane

Z miestnych daní sa zameriame na tie, ktoré sú relevantné pre prevažnú časť podnikov:

- daň z nehnuteľnosti,
- daň z motorových vozidiel.

Daň z nehnuteľností má tri časti:

- daň z pozemkov,
- daň zo stavieb,
- daň z bytov a nebytových priestorov.

Daň z pozemkov

- Subjekt dane – je to vlastník alebo správca pozemku vo vlastníctve štátu, obce alebo vyššieho územného celku.
- Predmet dane – sú to pozemky na území SR (orná pôda, chmeľnice, vinice, ovocné sady, záhrady, rybníky s chovom rýb, zastavané plochy a nádvoria).
- Základ dane – je to výmera pozemku v metroch štvorcových krát cena za meter štvorcový.
- Ročná sadzba dane – 0,25 % zo základu dane, správca dane ju môže upraviť (§8 v [7]), nesmie prekročiť 20-násobok najnižšej ročnej sadzby tejto dane určenej jej správcom.
- Zdaňovacie obdobie – kalendárny rok.

Daň zo stavieb

- Subjekt dane – je to vlastník alebo správca stavby vo vlastníctve štátu, obce alebo vyššieho územného celku.
- Predmet dane – sú stavby spojené so zemou pevným základom: rodinné domy, chaty, garáže. Predmetom dane nie sú stavby s bytmi a nebytovými priestormi.
- Základ dane – je výmera zastavanej plochy v metroch štvorcových.
- Ročná sadzba dane – 0,033 € zo základu dane, správca dane ju môže upraviť (§ 12 v [7]), nesmie prekročiť 40-násobok najnižšej ročnej sadzby tejto dane určenej jej správcom.
- Zdaňovacie obdobie – kalendárny rok.

Daň z bytov a nebytových priestorov

- Subjekt dane – je to vlastník bytu alebo nebytového priestoru alebo správca bytu alebo nebytového priestoru vo vlastníctve štátu, obce alebo vyššieho územného celku.
- Predmet dane – byty a nebytové priestory v bytovom dome vo vlastníctve fyzických alebo právnických osôb.
- Základ dane – celková výmera bytu v metroch štvorcových.
- Sadzba dane – 0,033 € zo základu dane, správca dane ju môže upraviť (§ 16 v [7]), nesmie prekročiť 10-násobok najnižšej ročnej sadzby tejto dane určenej jej správcom.
- Oslobodenie od dane a zníženie dane – je uvedené v § 17 v zákone [7].
- Zdaňovacie obdobie – kalendárny rok.

Daňovník (dane z nehnuteľnosti) je povinný:

- podať priznanie do 31. januára ak nastali zmeny skutočností rozhodujúcich na vyrubenie dane (daňová povinnosť vzniká 1. januára zdaňovacieho obdobia nasledujúceho po zdaňovacom období, v ktorom sa daňovník stal vlastníkom, správcom, nájomcom alebo užívateľom nehnuteľnosti, ktorá je predmetom dane),
- v priebehu príslušného zdaňovacieho obdobia oznámiť správcovi dane skutočnosti rozhodujúce pre vznik alebo zánik daňovej povinnosti a každú zmenu týchto skutočností do 30 dní odo dňa, keď tieto skutočnosti alebo ich zmeny nastali,
- zaplatiť vyrubenu daň z nehnuteľnosti do 31. mája, príp. v splátkach, ak správca dane všeobecne záväzným nariadením určil platenie dane v splátkach.

Správca dane vyrubí daň z nehnuteľností každoročne do 15. mája bežného zdaňovacieho obdobia.

Daň z motorových vozidiel

Daňovníkom je:

- a) právnická osoba, alebo ich organizačná zložka zapísaná do obchodného registra, ktorá
  - je ako držiteľ vozidla zapísaná v dokladoch vozidla,
  - používa vozidlo, v dokladoch ktorého je ako držiteľ vozidla zapísaná osoba, ktorá zomrela; bola zrušená alebo zanikla; alebo ktorá nepoužíva vozidlo na podnikanie; alebo ktorá má trvalý pobyt alebo sídlo v zahraničí,
  - zamestnávateľ, ak vypláca cestovné náhrady zamestnancovi za použitie vozidla, v dokladoch ktorého je ako držiteľ zapísaný zamestnanec.

Daňovník je povinný:

- platiť preddavky na daň na bežné zdaňovacie obdobie
- štvrtročné vo výške $\frac{1}{4}$ predpokladanej ročnej dane, ak predpokladaná daň u jedného správcu dane presiahne **660 €** (19 883,16 Sk) a nepresiahne **8292 €** (249 804,79 Sk) (splatnosť do konca príslušného kalendárneho štvrtroka);
- mesačné vo výške $\frac{1}{12}$ predpokladanej ročnej dane, ak predpokladaná daň u jedného správcu dane presiahne **8292 €** (249 804,79 Sk) (splatnosť do konca príslušného kalendárneho mesiaca);
- podať daňové priznanie za zdaňovacie obdobie do 31. januára po uplynutí zdaňovacieho obdobia a zaplatiť daň alebo doplatiť daň, ak daň vypočítaná v daňovom priznaní je vyššia ako zapatené preddavky na daň (prvýkrát do 31. januára 2009).

Tvorba a uplatnenie daňového systému predpokladá vytvorenie takej štruktúry daní a zdanenie, ktorá umožňuje sústreditť dostatok finančných prostriedkov vo verejných rozpočtoch potrebných na plnenie všetkých úloh štátu. Miera úspešnosti uplatnenia daní vo funkcií ekonomickej nástroja závisí od vhodnej konštrukcie samotného daňového systému a od vhodného prepojenia daní na ostatné ekonomickej hospodárskej, sociálnej a ekologickej politiky.

Otzázkы на zamyslenie

1. Ako všeobecne charakterizujeme daň?
2. Čo je predmet dane, subjekt a objekt dane?
3. Viete charakterizovať daňové zásady?
4. Aký je rozdiel medzi priamymi a nepriamymi daňami?
5. Aké úlohy a funkcie plnia dane?
6. Na aké dane sa rozdeľuje sústava daní v SR?
7. Čo viete o štátnych a miestnych daniach v SR?

Literatúra

- [1] ĎURIŠOVÁ, M., JACKOVÁ, A.: Podnikové financie, EDIS vyd. ŽU, Žilina 2007, ISBN 978-80-8070-661-6
- [2] KUCHARČÍKOVÁ, A. TOKARČÍKOVÁ, E.: Základy ekonomickej teórie, EDIS vyd. ŽU, Žilina 2006, ISBN 80-8080594-1 s. 274

9 Dane v podniku

- [3] KUPEC a kol.: Praktický sprievodca daňami, 2009 BIZZ- NET,COM s.r.o, Verlag Dashofer
- [4] PETRÁKOVÁ, Z., CHODASOVÁ, Z. a kol.: Finančné riadenie podniku, dane a účtovníctvo podniku. Vyd. STU 2006 , ISBN 80-227-2582-X
- [5] Zákon č.653/2007 Z.z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov
- [6] Zákon č.222/2007 Z.z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov
- [7] Zákon č.582/2004 Z.z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady v znení neskorších predpisov
- [8] Zákon č.511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších predpisov.

Internetové stránky

- [9] <http://www.investujeme.sk/clanky/dph-v-roku-2010-registrovat-sa-musia-aj-neplatcobia-pri-nadobudnuti-sluzby-z-eu/>
- [10] <http://www.porada.sk/t7176-zakon-o-dani-z-pridanej-hodnoty-od-01-01-2010-a.html#4>